

Малицька Ірина Дмитрівна
старший науковий співробітник
відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ - ПРІОРИТЕТ СИСТЕМ ОСВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Ключові слова: цифрова освіта, цифрова компетентність, системи освіти, зарубіжний досвід.

Документи Європейського Союзу (Стратегія Європа 2020 - The Europe 2020 strategy; Цифрова програма для Європи - Digital Agenda for Europe; План дій з цифрового навчання - The Action plan on Digital Learning та інші) [1]-[3] спрямовані на формування цифрової економіки Європи, під час пандемії COVID-19, набули ще більшого значення та ваги для розуміння і підкреслення важливості цифрової грамотності населення. Цифрові технології стали надто необхідними у всіх сферах нашого життя, охоплюючи економіку, освіту, комунікацію, побут. Стало очевидним, що успіх будь-якої діяльності напряду залежить від рівня цифрової грамотності учасників процесу. Ситуація, яка склалася у країнах світу під час пандемії, наявно показала сильні і слабкі сторони розвитку технологій в країні, підготовленість населення, відповідну підготовку і готовність учнів, вчителів, адміністраторів до дистанційного навчання, роботи тощо.

З метою проаналізувати та оцінити стан цифрової освіти європейських країн у 2019 році освітньою мережею Eurydice було проведено дослідження *Цифрова освіта у школі Європи* (Digital Education at School in Europe) [4], в якому визначено, що відповідно до швидких темпів цифровізації суспільства, поширення інформаційних технологій, практично у всіх країнах, охоплених дослідженням (43 системи освіти, включаючи 28 країн-членів Європейського Союзу) були розроблені і впроваджуються *стратегії цифрової освіти*. В майже половині охоплених дослідженням країн (переважно в Східній та Південно-Східній Європі) цифрову освіту включено до більш широкомасштабних державних стратегій, 18 систем освіти (переважно в Західній, Центральній та Північній Європі - Болгарія, Чехія, Данія, Німеччина, Ірландія, Іспанія, Франція, Італія, Люксембург, Угорщина, Австрія, Словенія, Словаччина, Швеція, Велика Британія, Швейцарія та Норвегія) мають свою окрему *стратегію цифрової освіти*.

Постійний процес всеохоплення цифровізацією суспільства, швидке вдосконалення і розвиток технологій спонукають країни Європи постійно переглядати стратегічні політики, замінюючи їх на нові, які б відповідали забезпеченню і впровадженню високоякісної цифрової освіти.

Особлива увага приділяється закладам загальної середньої освіти. Більшість європейських країн спрямовані на надання певних інвестицій, підтримки у розвиток цифрової інфраструктури шкіл, що зазначено в цілях їх стратегій цифрової освіти. В Болгарії, Італії та Угорщині інвестиції в цифрову інфраструктуру шкіл визначено як основний напрям цифрової стратегії.

Формування і розвиток комп'ютерно орієнтованого середовища школи неможливо без відповідно підготовленого викладацького та адміністративного складу навчального закладу. У більшості європейських країн, охоплених дослідженням, підвищення кваліфікації вчителів з використання ІКТ включено до стратегічних напрямів розвитку освіти. Більшість європейських країн започаткували і підтримують на державному рівні освітні мережі для вчителів. У Франції, Хорватії, Австрії, Словенії та Великобританії (Англія та Уельс діяльність у таких мережах спрямована безпосередньо на цифрову освіту, створення спільнот

вчителів, які взаємодіють онлайн використовуючи цифрові платформи і портали, надають доступ до відкритих освітніх ресурсів, а також можливість особистого професійного розвитку вчителя.

Рівень цифрової компетентності залежить від рівня вміння застосовувати сучасні інформаційні технології на практиці. З огляду на стрімке оновлення технологій, удосконалення вмінь і навичок з використання ІКТ потребує постійного навчання з опанування новітніми інноваційними технологіями. Сучасні форми співпраці, такі як професійні освітні спільноти, відіграють значну роль у цьому процесі.

Фінансування і підтримка держави сприяє і заохочує вчителів до постійного професійного вдосконалення у сфері цифрової освіти. Наприклад, у Великій Британії (Англія) з осені 2018 року уряд фінансує новий Національний центр комп'ютерної освіти, який забезпечує постійний професійний розвиток вчителя в режимі он-лайн. В Уельсі, завдяки державного фінансування, у рамках програми «Навчання в цифровому Уельсі», розроблена платформа відкритої освіти Hwb, на якій розміщується національна колекція цифрових інструментів та ресурсів, що можуть адаптуватися для їх успішного використання за потребою і проханням навчальних закладів, а також надається підтримка постійному професійному розвитку вчителів шляхом організації зустрічей "HwbMeets".

Професійна підготовка і перепідготовка вчителів у сфері ІКТ зазначена як одна з цілей освітніх стратегій багатьох європейських країн (Болгарія, Хорватія, Італія, Угорщина, Велика Британія (Англія), Польща та Чорногорія). Крім цього, в державних документах Угорщини, Польщі та Великої Британії (Англія) зазначені такі показники як кількість викладачів, які повинні пройти підготовку і перепідготовку з підвищення рівня своєї цифрової компетентності. Наприклад, у Польщі Міністерством національної освіти разом у Центром проєктів Цифрова Польща (Centrum Projektów Polska Cyfrowa) заплановано до червня 2023 року проходження професійної підготовки 75 000 вчителів з вдосконалення їх цифрової компетентності.

Керівникам шкіл надається одна з ключових ролей у процесі цифровізації навчального закладу, підготовці викладацького складу, розробці навчальних програм, та управління ресурсами. Але, дослідження показало, що лише у декількох освітніх стратегіях європейських країн (Німеччина, Словенія, Ірландія, Шотландія, Чехія, Естонія, Угорщина), охоплених дослідженням, включені розділи стосовно цифрової компетентності директорів та адміністраторів шкіл.

Для визначення рівня цифрової компетентності з метою планування свого подальшого професійного розвитку проводиться самооцінювання: у Чехії, Естонії, Іспанії, Кіпрі, Португалії та Словенії використовують безкоштовний онлайн інструмент TET-SAT (<http://mentep.eun.org/tet-sat>), розроблений у рамках проєкту MENTEP, який охоплює чотири аспекти цифрової педагогічної компетентності: цифрову педагогіку, використання та створення цифрового контенту, цифрове спілкування та співпрацю, цифрове громадянство; в інших європейських країнах розроблені власні інструменти.

З метою надання допомоги вчителям, учням, батькам в опануванні і підвищенню рівня цифрової грамотності під час пандемії міністерства освіти країн Європи, університети відкрили безкоштовні онлайн курси. В Україні з січня 2020 року діє Національна онлайн платформа з цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта». Розвиток цифрової освіти, набуття цифрових навичок, подолання цифрової нерівності стають одними із першочергових завдань уряду України. Вивчення та узагальнення досвіду європейських країн є важливою ланкою для подальшого реформування системи освіти і процесу євроінтеграції України.

Список використаних джерел

1. Digital Single Market Strategy. European Commission, official website. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/europe-2020-strategy> (дата звернення: 20.05.2020)
2. Digital Learning and ICT in Education. European Commission, official website. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/digital-learning-ict-education>(дата звернення: 20.05.2020)

3. Digital Education Action Plan. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A22%3AFIN>. (дата звернення: 22.01.2020)
4. European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. *Digital Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d7834ad0-ddac-11e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-105790537> (дата звернення: 21.05.2020)